

V rámci tohoto balíčku byla nejprve studována a analyzována relevantní odborná literatura, která umožnila identifikovat některé podstatné body.

Jedním z nich je například zjištění, že kulturní rozdílnost se neprojeví pouze v chápání soukromí, ale také v chápání „*self-disclosure*“, a jedno není možné analyzovat bez druhého. *Self-disclosure* je chápána jako otevřenost jednotlivců (nebo skupin) poskytovat v rámci online světa informace o sobě samých (tedy například o svých pocitech, touhách, o tom, co zrovna dělají atd.).

Tato provázanost mezi soukromím a *self-disclosure* ale zdaleka není lineární. Ne že by tyto koncepty stály proti sobě ve vzájemné opozici; do vzájemného vztahu ale vstupují různými způsoby, které se mění zároveň s konkrétními aktéry a konkrétním kontextem. Navíc také dochází k určité atomizaci soukromého prostoru jednotlivce. Hranice mezi „soukromou“ a „veřejnou“ sférou se stává více pohyblivější a flexibilnější a je chápána různými jednotlivci odlišně. Paralelně s tímto procesem se zvětšuje potřeba *self-disclosure*: Jednotlivec vstupuje do vztahů s ostatními, a proto je třeba vymezit si vlastní identitu nejenom ohraničením vlastního soukromého prostoru, ale i relativně veřejným sdělováním informací soukromého charakteru.

Pro zkoumání tohoto komplexního systému se klasické přístupy a teorie obvykle používané pro analýzu kulturních rozdílů na Webu ukazují jako nedostatečné. Obecné teorie kultury nejsou efektivním nástrojem pro analýzu vysoce fragmentované a kulturně rozmanité společnosti a nebo zemí, které jsou si navzájem kulturně podobné a které se nachází v geografické blízkosti – tak, jak je tomu právě v případě projektu CONSENT. Proto namísto aplikace existujících teoretických konceptů a modelů byl v rámci WP 13 navržen specifický model analýzy kulturních rozdílů, které mohou ovlivňovat pojetí soukromí a *self-disclosure*. Předběžná verze tohoto modelu byla hlavním předmětem lednového workshopu.

Tento model zahrnuje analýzu dvou kroků: první krok zahrnuje měření vztahu k soukromí, *self-disclosure* a jejich vzájemných vztahů v rámci tzv. „*virtual square*“, a to skrze sadu různých indikátorů. Pojmem „*virtual square*“ se rozumí společenská a vztahová doména, jež je tvořena jedinci, kteří mezi sebou navazují online vztahy, setkávají se, sdílejí své nápady a pocity, ale i nejrůznější materiály, a společně tak vytváří nové obsahy skrze UGC online služby a sociální sítě. Druhý krok spočívá v měření vlivu takzvaných společensko-kultur-

ních milieů, kterými jsou například věk, pohlaví, národnost apod. na onen „*virtual square*“.

Tento model by měl také umožnit využití dat a indikátorů, které jsou již dostupné online (například data získaná v rámci výzkumů Eurostat, Eurobarometer, International Telecommunication Union nebo OECD).

V současné době dochází k první aplikaci tohoto modelu v praxi, a to v rámci dalších probíhajících pracovních úkolů v rámci projektu CONSENT. Na základě informací získaných v této fázi výzkumu bude v dalších měsících tento model měření přepracován a zdokonalen.

At' si úřady něco přivydělají

Radim Polčák

Předmětem mezinárodního projektu LAPSI vedeného Turínským centrem NEXA je hodnocení stávající evropské úpravy dalšího využití informací veřejné správy (PSI – public sector information). Poměrně bouřlivou diskusi nad dalším směřováním evropské harmonizační úpravy v této oblasti přineslo poslední jednání projektového týmu, které proběhlo koncem ledna v německém Münsteru.

Skutečnost, že členské státy včetně České republiky přistoupily k harmonizační směrnice poněkud laxe, je Komisi už delší dobu dobře známa – dokládají to i dílčí studie, které Komise k jednotlivým aspektům harmonizace zadává a které stále produkují vcelku tristní výstupy (naposledy se ukázalo, že v řadě členských států včetně ČR stále i přes výslovný zákaz fungují bezdůvodně exkluzivní dohody na další využití PSI, a to i v segmentech, jako jsou povinně publikované obchodní informace, judikatura nebo jízdni řády státem licencované hromadné dopravy). Objevují se však i relativně nové problémové oblasti, které si vyžadují zvláštní pozornost a náležitě ošetření.

Jedním z problémů PSI, které byly na Münsterském jednání podrobně diskutovány, byla otázka ceny PSI, kterou si příslušné orgány mohou účtovat za další užití. Původně optimistický náhled některých jihoevropských členů projektového týmu na minimalistické podmínky cenotvorby u PSI poněkud narušila zkušenost z České republiky a ostatních států, kde se úprava PSI spojila s právem na informace. Restriktivní cenová politika, která má u práva na informace nesporně své opodstatnění, totiž v případě PSI nefunguje (orgány veřejné moci a jiné veřejné korporace

totiž pak nejsou adekvátně motivovány k uvolňování PSI k dalšímu využití).

Ekonomické studie zejména ze Spojeného království a Nizozemí ukazují, že ekonomicky nejvýhodnější pro stát je poskytovat PSI ve většině segmentů včetně statistických, meteorologických nebo kartografických dat, komerčnímu sektoru k dalšímu využití zcela zdarma. Namísto přímého ekonomického efektu (tj. plateb za poskytnutí informací respektive za licenci k jejich dalšímu užití) totiž mohou v případě bezúplatného uvolnění PSI k dalšímu užití nastoupit mnohem významnější nepřímé efekty spočívající ve vzniku nových příležitostí pro podnikatele a přinášející tak zvýšení zaměstnanosti, daňových odvodů apod. Tento komplexní motiv však v praxi konkrétní veřejnoprávní korporace příliš nezajímá. Za situace, kdy je další využití PSI (trestuhodně) mimo politický zájem, tedy původcům PSI až na výjimky (u nás např. kraj Vysočina) chybí odpovídající motivace k tomu, aby k dalšímu využití PSI aktivně přispívali.

Jako adekvátní se tedy mimo jiné jeví i takové řešení cenotvorby za PSI, které odchýlně od práva na informace (a v souladu se směrnicí) dá příslušným původcům PSI možnost účtovat případným zájemcům nejen přímé náklady na výpravu, ale též náklady na pořízení, či dokonce kalkulovat do ceny i průměrnou návratnost investic (v české verzi směrnice šalamounsky přeloženou jako „přiměřený zisk“).

Otázka cenotvorby navíc představuje pouze jeden z mnoha indikátorů nevhodnosti spojení právní úpravy dalšího užití PSI s právním rámcem pro svobodný přístup k informacím. Právo na informace a další využití PSI se totiž nerozcházejí pouze v partikulárních aspektech, ale v samotné základní teleologii.

Zatímco primárním smyslem a účelem práva na informace je (vedle poskytnutí mocné zbraně nejrůznějším kverulantům) zajištění demokratické veřejné kontroly nad činností veřejných korporací a nad využitím veřejných prostředků, je primárním smyslem úpravy dalšího užití PSI výlučně ekonomický efekt. Za situace, kdy navíc není (a v dohledné době ani nebude) harmonizována evropská legislativa v otázkách práva na informace (vyjma informací o životním prostředí a nově i některých geografických dat dle směrnice INSPIRE), je důsledkem nasazení společného regulačního rámce pro oblast PSI spíše zvýšení nejistoty ohledně souvislosti s ostatními občanskými informačními právy.

Je pak v tomto směru s podivem, že se v řadě zemí včetně České republiky doposud nevmáhají práva založená harmonizovaným zákonem či přímo aplikovatelnými ustanoveními směrnice formou soukromoprávních nebo správních žalob jednotlivých podnikatelů. Jsou to totiž právě podniky, které tvrdým postupem vůči státním orgánům často *de facto* nutí členské státy postupně fakticky harmonizovat základní pravidla směrnice týkající se především zákazu diskriminace. Přestože se již u nás objevily první náznaky nespokojených zpracovatelů informací včetně globálních informačních gigantů, na první soudní spory v tomto směru teprve čekáme.

Matematika připraví soudce o 10 % shovívavosti

Jaromír Šavelka

Zda a jak mohou být empirické metody exaktních věd, zejména kvantifikace, využity v soudním rozhodování, jsou otázky, jimiž se zabývala konference QAJF 2011 (Quantitative Aspects of Justice and Fairness),¹ která se ve dnech 25.–26. února uskutečnila na půdě European University Institute v italském Fiesole. Toto na první pohled velmi specifické téma přilákalo do nevelkého italského městečka, poskytujícího krásný pohled na daleko větší a známější Florencii, okolo třiceti zájemců, zejména z akademického prostředí. Překvapivá byla vysoká účast akademiků z USA, a to zejména proto, že „neprakticky“ laděné otázky silně zaměřené do oblasti právní teorie a jurisprudence zpravidla nechávají toto obecnstvo chladným. Na konferencích tohoto typu pořádaných v Evropě nebývá zvykem, aby počet mimoevropských účastníků téměř převyšoval počet těch evropských. Nicméně toto nebyla jediná „matematika“, která se na konferenci ukázala jako zajímavá.

Zásadní překážkou pro využití argumentace prostřednictvím formálně logických formulí, ohodnocování argumentů a skutečností číselnými hodnotami a jejich následné dosazování do předem pečlivě připravených vzorců nebo probabilistické vyvozování skutečností z rozsáhlých souborů statistických dat je fakt, že tyto techniky nejsou každému snadno srozumitelné. Většinou je nejsou schopni správně použít ani samotní soudci, avšak daleko horší je představa běžného člověka, který namísto odůvodnění rozsudku, v jehož důsledku přišel o několik

milionů korun, obdrží zápis připomínající několikastránkovou matematickou rovnici. Soudní rozhodnutí by tak byla připravena o jednu ze svých nepostradatelných složek, a sice srozumitelnost. Má-li kdokoli „na příkaz“ soudu zaplatit několik milionů korun, má zcela jistě nárok vědět, proč soud rozhodl tak, jak rozhodl.

Reinhard Zvi Bengez z Technische Universität München však vyjádřil velmi zajímavý názor, že vykonstruované klíše „vypočítaného rozsudku“ se v současné době jen lacině využívá k tomu, aby se zabránilo průniku metod běžných pro exaktní vědy do soudní argumentace. Má za to, že používání logických a matematických formulí, stejně jako schémat a grafů, může naopak přispět k podstatnému zvýšení srozumitelnosti soudních rozhodnutí. Problém podle něj tkví jedině ve skutečnosti, že soudci nejsou dostatečně připraveni (mnohdy ani objektivně schopni) podrobit svoji argumentaci mikroskopu přírodních věd.

Velmi zajímavých obrysů tato problematika nabude, zasadíme-li ji do kontextu skutečnosti, že současní mladí lidé začínají svět vidět stále „matematictější“ než jejich předchůdci (tedy my). Pro mnohé začínající vysokoškolské studenty je často srozumitelnější a důvěryhodnější „bavit se“ s počítačem prostřednictvím formálního programovacího jazyka než se svým spolužákem o běžných věcech. Nepřesnost a často nejasná sémantika přirozeného jazyka je pro takového člověka vyloženě odpudivá. Otázka, která se tak v této souvislosti automaticky nabízí, zní, zda v budoucnu nebude naopak hluboké pobouření vzbuzovat představa soudního rozhodnutí odůvodněného prostřednictvím mnohoznačné, nestrukturované a zmatené argumentace vyjádřené formou přirozeného jazyka.

Jakoby mimoděk přispěl do debaty Burkhard Schafer se zajímavým poznatkem týkajícím se jeho nedávné zkušenosti s opravováním studentských esejí. Až do minulého roku opravy probíhaly tak, že esej přečetl a intuitivně ji ohodnotil. Za dobu své praxe už dovedl snadno odlišit kvalitní esej od té horší. V minulém roce však studentská komora na jeho domovské univerzitě prosadila, aby studentské práce byly hodnoceny transparentněji a objektivněji. V praxi se toho nyní dosahuje tak, že učitelé již nemohou eseje opravovat tak jako dřív, ale namísto toho mají k dispozici standardizovaný formulář, do kterého zaznamenávají hodnocení práce na základě různých předem stanovených kritérií. Výslednou známku pak z vyplněného formuláře získají pomocí sta-

novené matematické rovnice. Ať už se v jednotlivých případech známky libovolně liší od těch, které by studentům udělal dříve, jednoho faktu si nemohl nepovšimnout – průměr ze všech známek, které po zavedení nového opatření uděluje, se zhoršil přibližně o 10 %. Exaktní a transparentní metoda evaluace studentských prací jako by ho připravila o jistou dávku (konkrétně 10 %) shovívavosti, kterou dříve vůči studentům uplatňoval.

Nakonec možná právě toto banální pozorování odhaluje jádro problému využití matematicko-logických metod v soudní argumentaci. Překážkou totiž není široce proklamovaná nesrozumitelnost pro obyčejného člověka, ale spíše fakt, že „počítání rozsudků“ připraví právo o jeho hřejivou a shovívavou nepřesnost. Tu nahradí dokonalá a chladná preciznost nebo (chtělo by se říct) až přílišná spravedlnost.

V každém případě je třeba poděkovat organizačnímu týmu Giovanniho Sartora za skvěle zvolenou skladbu příspěvků a nezbyvá než doufat, že alespoň na část z otázek, kterých v průběhu konference rozhodně vyvstalo více, než bylo poskytnutých odpovědí, přijde řada alespoň na některém z příštích pokračování QAJF.

Tříkrát a dost v Manchesteru

Matěj Myška,
Jaromír Šavelka

Po „výletu“ na kontinent minulý rok do Vídně se šestadvacátý ročník konference britské asociace BILETA (British & Irish Law, Education and Technology Association) vrátil na britské ostrovy, konkrétně do fotbalového Manchesteru. Hostitelskou institucí této reprezentativní akce práva informačních a komunikačních technologií a právní informatiky byla ve dnech 11. a 12. dubna Manchester Metropolitan University.

Konference se v souladu se svým podtitulem „Harnessing technology's full potential; minimising potential threats“ tematicky orientovala na právní aspekty technologického rozvoje a s nimi související možné hrozby a rizika, zejména v podobě zásahu do základních lidských práv a svobod. Prostor tak dostaly příspěvky diskutující ochranu soukromí v kyberprostoru, aféru kolem serveru WikiLeaks, pomluvy na internetu, právo duševního vlastnictví v informačních sítích, eGovernance, eCommerce či uchování provozních a lokalizačních údajů.

¹ QAJF 2011: Proportionality and Justice [online]. Datum zveřejnění neznámé [cit. 27. 2. 2011]. Dostupná z: <<http://qajf.wordpress.com/>>.